

Un număr vechi 1 leu

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICA — FINANȚE

DIRECTOR: D. ALEXANDRESCO

PRIM-REDACTOR: I. N. CESĂRESCU

ABONAMENTUL

pe an 30 lei; 6 luni 16 lei; 3 luni 8 lei

Studentii plătesc pe jumătate

Strălnăitatea: 40 lei pe an, 20 pe 6 luni

A P A R E

de două ori pe săptămână sub redacțiunea unui comitet

Abonamentele se plătesc tot-d'a-una însinte

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BUCURESCI6, Splaiul Brâncoveanu Voevod, 6
Vis-a-vis de Palatul Justiției

SUMAR:

Observațiuni asupra ante-proiectului de lege asupra Corpului de avocați, de d. N. D. Chirculescu.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ:

Curtea de casație, s. unite: *Preotul Ion Niculescu cu Minist. de finance*, (pensie).Curtea de apel din București, s. II: *Catrina Vernescu cu N. I. Filipide*.Idem, s. I: *Elisa D. Filiti-Soutzo cu Compania de gaz ș. a.*, cu o Notă.

JURISPRUDENȚA STREINĂ:

Curtea de casație din Franța (Camera reclamațiilor): *Motive de divorț*, cu o *Observație* de d. D. Alexandresco.

OBSERVAȚIUNI ASUPRA ANTE-PROIECTULUI DE LEGE

asupra

CORPULUI DE AVOCAȚI

Am fost foarte surprins citind în ziare că majoritatea barourilor din țară s'ar fi pronunțat pur și simplu în contra proiectului d-lui Stătescu relativ la Corpul avocaților; cred că acest lucru provine din cauză că interesele personale ale unora din avocați sunt atât de mult luate în seamă de ei înșiși în cât nu pot privi proiectul dintr'un punct de vedere mai înalt, acela al prestigiului și demnității profesionale pe care proiectul d-lui Stătescu îl satisface în mare parte.

1. E incontestabil că stagiul în barou se impune. Când tinerii eșiți de pe băncile școalei nu știu conține o petiție, nu știu citi un dosar neînsemnat, nu știu spune două cuvinte și compromit astfel interesele clienților, e incontestabil că trebuie o ocrotire pentru averea și onoarea justițiabililor; condițiunea stagiului înlătură pericolul; cred însă că vârsta de 25 ani pentru admisibilitate ar trebui redusă la 23 ani.

Motive identice, însă cu mult mai puternice, sunt ca aceleași condițiuni să fie cerute și pentru intrarea în magistratură; aceasta ar fi o consecvență cu ideea care călăuzește pe autorul proiectului de față.

Dacă acesta are o așa intențiune. — și cred că nu poate fi alt-fel, — atunci se impune că, pe lângă al. 2 din art. 1 să se adauge un altul: «In caz când prin legea organizării judecătorești se va prevedea un stagiul de admisibilitate în magistratură, vor putea fi admiși în barou și acei care, după lege, vor fi îndeplinit condițiunile cerute pentru funcțiunile judecătorești».

2. Alin. 4 și 5 ale art. 6 n'au nici o sancțiune. Ar

trebui să se adauge, în acest scop, la art. 7 următoarea dispozițiune: «Va trebui să se țină seamă și de faptul dacă stagiarul s'a conformat sau nu dispozițiilor art. precedent».

3. Art. 11 merită o deosebită atențiune: grație lui vom rămâne la facultățile de drept numai cu profesori de a treia mână, profesorii buni, cu o clientelă de minimum 2 — 3000 lei lunar, ne putând primisacrificiul de a funcționa cu o leafă de 4 — 600 lei pe lună.

Pe de altă parte însă e o nenorocire pentru facultățile noastre ca profesorul să fie în acelaș timp avocat: cursuri neregulate ținute în grabă, examene amânate de atâtea ori în cât bieții studenți să fie nevoiți a pleca cu cupelele ca să aducă de acasă volens-nolens pe profesori la examen (ce examen!); pe de alta profesorul temându-se la curs a și da opinii sincere asupra chestiunilor de drept pentru a nu se contrazice cu ceea-ce a susținut sau va susține eventual în vre un proces ca avocat; apoi considerațiunea că atât profesorii cât și ceilalți funcționari prevăzuți la art. 11 nu pot satisface în acelaș timp, cu aceeași sirguintă și corectitudine ambele chemări, — sunt atâtea motive care fac ca o stavilă să fie pusă acestei stări de lucruri.

Art. 11 e bun, dar în legătură cu densusul ar trebui ca și lefse profesorilor de drept să fie fixate la cel puțin 1200 lei pe lună: *numai așa vom avea profesori buni, specializați și scriitori de valoare în ale dreptului*, căci singurii ei au timp de a folosi literaturii juridice atât de săracă la noi.

4. In ce privește dispozițiunea art. 12 e întru-tătoare, căci lasă a se vedea că e dictată de bănueli înjositoare și pentru oamenii noștri politici și pentru magistratură.

Intre mai mulți miniștri, care se perindă la cârmă, doar-doar dacă se va găsi unul care să speculeze fosta sa situațiune, (trebuie remarcat că magistratul influențabil *menajază* *mai mult pe cel ce poate deveni ministru în curând*, de cât pe cel ce a căzut azi și la a cărui revenire îndepărtată la putere magistratul nu se gândește de o cam-dată; ce scop și efect are dar împiedicarea ministrului căzut pe unul sau doi ani?), iar între mai mulți magistrați, numiți de el, cu greu să se găsească unul — doi cari să se preteze la părtinire și aceștia doar nu judecă numai ei, nu hotărăsc în primă și ultimă instanță și în genere nu sunt inamovibili.

Așa stând lucrul, cred că pentru unul sau două cazuri la sută ce se pot întâmpla și care ușor dispar din moravurile noastre (dovadă mersul justiției

de 20 ani încoace) nu e bine să se mențină o dispozițiune ca a art. 12 care într'nsa are mai mult de compromițător de cât de salutar.

5. Dispozițiunea art. 13 e menită să pună pe președinții Corpurilor legiuitoare în situațiuni în care să nu poată fi suspectați, ocrotindu-se și prestigiul Corpului legiuitor care natural suferă când președintele său apare ca avocat în delictele de importanță, căci atunci toate presupunerile rău voitoare se nasc și capătă ușor crezare, dat fiind că avocatul, înainte de toate, ocupă un loc de mare importanță în țară în momentul când vine se sprijine escrocii și falșiții.

Dispozițiunea art. 13 nu poate fi rea de cât pentru cei interesați.

6. Dispozițiunea art. 15 e de esența profesiunii de avocat. Chiar fără el, e o chestiune nu numai de bun simț dar și de corectitudine personală prohibițiunea decretată acolo.

7. Art. 17 are dispozițiuni cum nu se poate mai bune.

Pentru că însă al. 2 se ocupă de samsarii cred că mai e ceva de adaos în această privință:

În adevăr, samsarii nu sunt atât de periculoși pentru că grație lor sunt avocați cari înjosesc profesiunea și pe ei înșiși, făcându-și reciproc o concurență neleală; ei sunt periculoși în deosebii pentru oamenii incuți și naivi care formează marea majoritate a justițiabililor.

Pentru protecțiunea acestora, care cad ades victimă samsarilor, sunt două mijloace care pot sta împreună:

a) Să se introducă în Codul penal sau chiar aci o dispozițiune cam ast-fel: «Ori-cine și va lua titlul de avocat, fără a avea legalmente această profesiune, și va îndupleca pe cine-va să-i îndeplineze acte de ori-ce natură sau să-l însărcineze cu faceri de cereri și cu ori-ce alt atribut al profesiunii de avocat, se va pedepsi cu pedeapsa pentru excrocherie, chiar dacă din faptul său n'a rezultat un prejudiciu.

Acei cari, fără a-și lua titlul de avocat, vor face pentru alții însă în mod obicinuit, acte a căror lucrare incumbă după natura lor profesiunii de avocat se vor pedepsi cu închisoare de la 15 zile până la 6 luni.

b) Să se introducă în proiect o dispozițiune cam ast-fel: «Ori-ce cerere către instanțele judecătorești, către președinți, procuror sau grefieri vor trebui să fie scrise sau de partea care semnează, sau de mandatarul său, sau în caz contrariu să fie scrisă sau cel puțin prezentată de un avocat».

Cu mijlocul acesta și în special cu a doua dispoziție, pe lângă ocrotirea celor slabi, se pune stavilă și activității samsarilor pe care dacă i putem îndepărta de prin sălile tribunalului, nu-i putem îndepărta însă de prin localurile vecine unde și fac operațiunile, scriind petițiuni și acte cari aduc vătămări însemnate împričinaților.

8. Art. 18 cuprinde o excelentă dispozițiune; nu e demn pentru avocat să se judece cu clienții pentru onorar și să se expue a fi învinuit în public, de către aceștia la proces, pentru neglijență, nepricepere, rea credință sau lăcomie de bani, ce ar face ca publicul să piardă stima și confiența într'o corporațiune care în primul rând trebuie să inspire cea mai mare încredere.

Art. 19 însă față de art. 18 e un non-sens; dacă nu e corect pentru avocat să se intereseze la câștigarea proceselor, dacă nu e corect să se judece cu clienții, de ce discuție să se facă între cazul când se interesează la câștig fără suportarea cheltueților și cazul când se interesează cu suportarea cheltueților? Nu e oare același motiv, aceleași consecuențe și într'un caz și în altul?

Oare nu e și mai înjositor atunci când, în loc de a pune numai priceperea și talentul la dispoziția cui-va, avocatul se transformă în împrumutător de bani și devine agent împlinitor de proceduri? Avocatura e un apostolat, onorariul nu e salariu ci e mai mult o indemnizare, o formă materială de a manifesta recunoștința celui servit: câtă depărtare e între ast-fel de plată și cea din art. 19 unde e vorba de o adevărată negustorie!

9. La dispozițiunea art. 33 cred că ar fi necesar să se adauge că avocatul condamnat sau suspendat are drept de apel în 15 zile de la pronunțare; cu dispoziția art. 33 așa cum e redactat se înlesnește unora din judecători mijlocul de a persecuta un avocat și a-l extermina din barou, fără ca acesta să aibă nici un mijloc de apărare.

Art. 33 e periculos; cu dispoziția art. 34 nu se poate împiedeca efectul condamnării sau suspendării.

10. Ca consecuență a celor ce spun aci e că la art. 34 trebuie spus că actul arbitrar de care avocatul se poate plânge Ministrului Justiției e ori-care altul de cât pedepsirea de care vorbește art. 33.

11. Dispozițiunea art. 35 e nedreaptă în sensul că după densa trebuiesc puși în aceiași categorie, clasa I, avocatul din capitală care încasează peste 100000 lei anual, cu avocatul din Huși, de exemplu, care încasează maximum 6000 lei anual.

Cred că ar trebui să se facă categorii după încasări: *Clasa I*, minimum 100000. *Clasa II*, 60 — 100000. *Clasa III* 20 — 60000. *Clasa IV* 10 — 20000. *Clasa V* sub 10000: așa vom avea în București toate clasele, în Iași, Craiova, Galați, Ploesci, Brăila clasele III, IV, V, poate și a II-a, — în Pitești, Severin, Bacău, Buzău, Focșani Botoșani, clasele IV și V și în restul țării numai clasa V, — cum e și drept.

Incasarea sumelor prin percepții și controlul Ministrului asupra cheltuelilor e o îndelicateță față de avocați; de sigur că numai grație unei scăpări din vedere s'a strecurat o asemenea dispozițiune și de aceea cred că ea se va înlătura.

12. Cred că ar fi bine ca art. 38 să cuprindă altă dispozițiune: nu după instanțe să se fixeze numărul membrilor Consiliului de disciplină ci după numărul avocaților înscriși în tabloul fie-cărei localități; s'ar putea stabili că vor fi 5 membri în Consiliu acolo unde sunt înscriși maximum 50 avocați (mai puțin de 20 nu sunt nică-eri), — 7 membri acolo unde sunt între 50—100, — 9 membri acolo unde sunt între 100 —200, — 11 membri acolo unde sunt peste 200 înscriși (1).

Am pus minimum de cinci pentru că dintre aceștia trebuind să se aleagă, după art. 44, un decan (mănuitorul acțiunii disciplinare) și un secretar, trebuie să rămână cel puțin 3 judecători;

(1) La Focșani sunt 72 avocați, pe când la Craiova, Galați, Brăila, Severin, Ploesci sunt mult mai puțin (la Galați doar să fie tot atâția) și cu toate acestea, după proiect, Focșanii au Consiliul de 3 membri pe câtă vreme celelalte localități 5 sau 7.

după proiectul de față la toate tribunalele cu o singură secție, deci aproape în toată țara, trebuie să se aleagă 3 membri, din care unul decan, unul secretar, rămâne deci un singur judecător; hotărîrea dată numai de către unul singur e și o chestiune prea delicată pentru el, e și o hotărîre fără multă autoritate.

N. D. Chirulescu

Focșani

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE, Sect. Unite

Audiența de la 16 Ianuarie 1903.

Președinția D-lui C. E. SCHINA, Prim-Președinte

Preotul Ion Niculescu cu Ministerul de Finanțe, pensie

Pensii. — Deciziile Ministrului de finanțe rămase definitive. — Lucru definitiv judecat. — Dacă se mai poate reveni asupra lor. — Rectificare. — Cum se face rectificarea pensiei. — Calea pe care se face. — Motivele pentru care se poate cere. — Rectificare parțială și totală. — (Art. 20 din legea pensiilor de la 1890).

Deciziile Ministrului de finanțe date asupra încheerilor comisiei în privința regulării cui-va la pensie, constituiesc lucru judecat dacă nu s'a făcut apel în contra lor, sau dacă apelul s'a respins de Curtea de apel, și ele constituiesc lucru judecat nu numai pentru partea interesată ci și pentru Ministrul de finanțe care nu poate a se dezice sau a ordona suspendarea plății pensiei, pentru orî-ce motiv ar fi.

În contra unei asemenea decizii a Ministrului de finanțe, rămasă definitivă și ca atare cu autoritate de lucru judecat, există însă dreptul de rectificare, consacrat prin legea pensiilor din 1890, și rectificarea se face în virtutea unei sentințe judecătorești rămasă definitivă.

O asemenea cerere de rectificare introdusă la instanțele judecătorești poate să fie sau parțială sau totală, și prin cererea de rectificare totală se poate influența asupra însuși a dreptului la pensie recunoscut, iar mijloacele pentru care se va putea cere rectificarea pot fi varii; și dacă se dovedește că actele ce fuseseră produse în privința vârstei, a anilor de serviciu, sunt false și contrarii adevărului, sau că pensionarul prin fraudă ar fi obținut dreptul la pensie, la care nu are dreptul, în toate aceste cazuri sunt motive de rectificare și însăși instanțele judecătorești chemate a judeca cererea de rectificare sunt în drept a cerceta sinceritatea motivelor propuse, și ele au dreptul nemărginit de a cerceta în toate privințele rectificarea deciziei Ministrului de finanțe și temeinicia actelor ce s'au avut în vedere la regularea pensiei, dacă acele acte sunt sau nu false și dacă cum-va n'a fost fraudă.

Ast-fel, când printr'o decizie a Ministrului de finanțe, prin care se confirmă o încheiere a comisiei de pensii, decizie rămasă definitivă, s'a regulat la pensie un funcționar, și în urmă se descoperă că actele cu care s'a servit acel funcționar spre a-și dovedi vârsta au fost false, se poate cere rectificarea acelei pensii pe cale judecătorească, și prin rectificare să se anuleze chiar dreptul la pensie.

Decisiunea 1/903. — Casată, în urma a două divergențe, decizia Curții de apel din Galați, s. I, No. 4/902 (*) după recursul făcut de Ministerul de Finanțe în proces cu Preotul Ion Niculescu.

Curtea,

Ascultând citirea raportului făcut în cauză de d-l consilier I. Prodan.

Pe d-l avocat Al. Zeuceanu din partea recurentă, în desvoltarea motivelor de casare; și

Pe d-nii avocații Petre Grădișteanu și D. N. Comșa, din partea intimată în combateri.

Deliberând,

Asupra motivelor de casare invocate :

I. «Eroare grosieră de fapt și neaplicarea dispozițiilor art. 33 Cod. civil, 32 legea 10 Mai 1890 și 60 al. 2 regulamentul 31 Octombrie 1890.

«Este cert că Preotul Niculescu, cerând regularea sa la pensie nu a prezentat pentru dovedirea etății sale un act de naștere sau în lipsă-î o sentință judecătorească obținută conform art. 33 C. civil, 32 legea pensiunilor din 1890 și 60 al. 2 din regulamentul acestei legi, ci un simplu jurnal de constatare cu martori obținut în camera de consiliu a tribunalului Vlașca ne contradictoriu cu Ministerul de Finanțe și fără a se ține în seamă înscrisuri doveditoare a etății existente la acea dată, care jurnal numai printr'o călcare flagrantă a textelor de mai sus a putut fi considerat ca act de stabilirea etății Preotului de către comisiunea de pensii.

«Acest jurnal fiind făcut în contra dispozițiilor legilor în vigoare, nu poate avea nici o existență juridică, este isbit de nulitate absolută și ca atare Curtea trebuia să 'l îndepărteze fără a se cere anularea lui pe calea procedurii de falș».

II. «Lipsă completă de motivare, exces de putere și vedită denegare de dreptate.

«Curtea de Galați, în decisiunea sa, atacată cu recurs, fără a motiva, sau măcar a arăta, cum și pentru ce face abstracțiune completă de actele care dovedesc până la evidență, că Preotul I. Niculescu, nu avea în momentul regulării sale la pensie, vârsta cerută de lege, comite și un exces de putere, înlăturându-l pur și simplu cu totul din debateri, mai comite în consecință și un refuz de a se pronunța asupra temeiniciei cererii Ministrului de finanțe, de a se reveni asupra deciziunii Ministrului de finanțe, care a aprobat-o, tinzând a face justa aplicațiune a legilor».

III. «Interpretare greșită dată principiului autorității lucrului judecat, când actele și decisiunile, date de o autoritate constituită și funcționând în virtutea unei legi speciale, cum este în speță, comisiunea de pensii a Ministrului de Finanțe, ar atinge vre un drept public, aceste acte sau decisiuni nu pot purta în ele caracterul lucrului judecat, de oare-ce drepturile publice, sunt în cas de contestațiune, de resortul puterii judecătorești, care singură și prin organele sale ordinare și de drept comun este chemată a se pronunța în mod definitiv și irevocabil față cu părțile în litigiu asupra lor, în speță dispozițiunile legilor de pensii relativ la vârsta sunt de ordine publică și hotărîrile obținute de la instanțele speciale prin călcarea acestor dispozițiuni, nu sunt susceptibile a obține autoritatea lucrului judecat și în consecință, instanțele judecătorești ordinare, vor avea dreptul nu numai de a veghea la stricta observare a acestor dispozițiuni de ordine publică, dar ar anula orî-ce acte date și executate în contra și în călcarea lor».

IV. «Violarea art. 24 legea 10 Mai 1890 și 57 regulamentul 27 Octombrie 1890.

«Dacă aceste texte atribue instanțelor judecătorești competența absolută de a face rectificările de pensii cu atât mai mult aceleași instanțe, urmează să fie competente de a anula decisiunile comisiei de pensii și ale Ministrului de Finanțe, când asemenea decisiuni vor fi fost date în lipsa și în contra unei condițiuni

(*) A se vedea publicată în Curierul Judiciar No. 29/902.

esențiale prescrisă de lege, sub pedeapsă, nu numai de nulitate a dreptului, dar și de neexistență a lui, cum sunt dispozițiile legii de pensii, relative la vîrstă».

Considerând că, decisiile Ministrului de Finance date asupra încheierii comisiei, în privința regulării cui-va la pensie, constituie lucru judecat, dacă nu s'a făcut apel, sau dacă apelul făcut s'a respins de Curtea de apel și ea constituie lucru judecat, nu numai pentru partea interesată, ci și pentru Ministrul de Finance, care nu poate a se dezice sau a ordona suspendarea plății pensiei, pentru orî care motiv ar fi, că decizia aceia are autoritatea lucrului judecat în materie de pensie, precum și în materie de impozit și în materie electorală încheierile consiliilor comunale, întru cât pentru materiile de drept public, de drept administrativ sunt în stat și pot fi și sunt jurisdicții deosebite, afară de jurisdicțiile ordinare;

Considerând că, de și o decizie a Ministrului de Finance, în materie de pensie, va fi rămas definitivă, există însă dreptul de rectificarea consacrată prin legea din 1890 a pensiilor și este a se ști în ce consistă dreptul de rectificarea, care este întinderea, care sunt autoritățile îndrituite a se pronunța, pentru care motive se poate cere rectificarea; că în această privință art. 20 legea pensiilor din 1890, conține numai că rectificările se pot face în virtutea unei sentințe judecătorești, rămasă definitivă; Că din laconismul acestei dispoziții, nu putem deduce, de cât că, există dreptul de rectificarea și că cererea pentru rectificarea are a fi judecată de instanțele care nu pot fi de cât instanțele judecătorești ordinare, și că trebuie a se obține o hotărîre definitivă;

Considerând că, în privința întinderii rectificării și a motivelor pentru care s'ar putea cere rectificarea, ne fiind în art. 20 a legii pensiilor nici o îngrădire, în vederea scopului urmărit, trebuie să zicem că, cererea pentru rectificarea introdusă la instanțele judecătorești, poate să fie sau parțială sau totală, ast-fel că prin rectificarea totală, aceasta poate influența asupra însuși dreptului la pensie recunoscut; că asemenea mijloace pentru care se va putea cere rectificarea, pot fi varii și dacă se dovedesce că actele ce fusesse produse în privința vârstei, ai anilor de serviciu sunt false și contrare adevărului, și că cu fraudă ar fi obținut dreptul la pensie, la care nu are dreptul, în toate aceste cazuri vor fi motive pentru rectificarea și însăși instanțele judecătorești chemate a judeca rectificarea, sunt în drept a cerceta sinceritatea motivelor propuse; că ele trebuie să aibă dreptul nemărginit de a cerceta în toate privințele rectificarea deciziei Ministrului de Finance; că nu s'ar putea alt-fel o cercetare a rectificării, fără a cerceta temeinicia actelor ce s'au avut în vedere la regularea pensii, fără a putea cerceta dacă actele produse sunt sau nu false, și dacă n'a fost fraudă;

Considerând că, dacă am susține că, instanțele judecătorești, care au a cerceta o cerere de rectificarea, n'ar avea dreptul de a cerceta, întru cât acele acte, pe care s'a întemeiat comisia de pensii și Ministrul de Finance, sunt sau nu sincere, ar fi a mărgini dreptul de rectificarea, numai la o rectificarea materială, și orî cum parțială, îngrădire, care nu e indicată în legea pensiilor; că înțelegându-se alt-fel, rectificarea admisă de legea pensiilor, ea este în sine ca și o revizuire a deciziei Ministrului de Finance; că tocmai fiind că decizia Ministrului de Finance întrunește caracterul de lucru judecat, legea pensiilor, nu admite rectificarea, de cât prin instanțele judecătorești ordinare, până când se va obține o hotărîre definitivă;

Considerând că, Curtea de apel, a cărei decizie e supusă recursului, nu admite de cât rectificarea materială și parțială, fiind că, încheierea comisiei pensiilor ar constitui lucru judecat în mod absolut, afară dacă pe cale penală s'ar fi dovedit falsitatea actelor produse la comisia de pensii și ele ar fi fost declarate false;

Că așa fiind motivul e întemeiat.

Pentru aceste motive, Curtea, casează, etc.

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI, Secția II

Audiența de la 3 Septembrie 1893

Președinția d-lui D. CUGULI Președinte

Catrina Vernescu cu N. I. Filipide

Decisiunea civilă No. 140

Dotă. — Inalienabilitate — Obligații contractate de femeie în timpul căsătoriei. — Desfacerea căsătoriei. — Dacă acele obligații se pot executa asupra bunurilor dotale. — Contract de căsătorie. — Clausă de alienabilitate a dotei. — Dacă aceasla clausă face ca obligațiile contractate de femeie în timpul căsătoriei să se execute asupra bunurilor dotale.

Dacă, în drept, obligațiile contractate de femeie, sub regimul dotal, în timpul căsătoriei, sunt valabile, și, dacă de altă parte desfacerea căsătoriei face să înceteze regimul matrimonial, apoi de aci nu rezultă că aceste obligații se pot executa asupra bunurilor dotale, întru cât inalienabilitatea prescrisă de lege trebuie, din potrivă, să protegă imobilul dotal chiar după desfacerea căsătoriei în contra tuturilor obligațiilor contractate în timpul când ea exista, căci de s'ar admite contrariul s'ar valida o înstrăinare indirectă formal interzisă și s'ar răsturna în chipul acesta întreaga economie a regimului dotal.

Aceasta este adevărat chiar dacă s'a stipulat clausa de alienabilitate în contractul de căsătorie, căci aceea clausă constituind o excepțiune la principiul de inalienabilitate trebuie strict interpretată, și este imposibil a se admite că facultatea ce și-ău rezervat soții de a vinde imobilul dotal coprinde și pe aceea de a subscrie obligații pur și simple, susceptibile de a se executa asupra aceluiaș imobil.

Curtea

Avînd în vedere apelul făcut de Catrina Vernescu în contra hotărării tribunalului Buzău No. 304/93, apel prin care tinde a se reforma zisa hotărîre și a i se admite contestațiunea făcută la executarea sentinței tribunalului Covurlui No. 221/87, secția II;

Ascultînd pe avocații apelantei în dezvoltarea motivelor de apel și pe avocatul intimatului în combateri;

Vedînd hotărîrea apelată, actele și concluziile scrise prezentate de părți;

Avînd în vedere că obiectul procesului este contestațiunea prin care Catrina Vernescu tinde a se anula urmărirea moșiei Smeenî proprietatea sa din județul Buzău, cerută de N. Filipide în executarea sentinței tribunalului Covurlui, secția II, No. 221/87, prin care dînsa este obligată a-i plăti solidaricesce cu fostul ei soț F. Mavrodin suma de lei 5000 cu procente de la 1887 și până la achitare;

Avînd în vedere că apelanta își întemeiază contestațiunea pe motiv că imobilul în cestiune fiindu-î constituit dotă la căsătoria sa cu F. Mavrodin prin actul dotal autentificat la tribunalul Ilfov la No. 934/85 nu este susceptibil de urmăriri;

Avînd în vedere că din actele exhibate și din debateri se constată că Catrina Vernescu, căsătorindu-se sub regimul dotal cu F. Mavrodin, în anul 1885, a primit ca dotă moșia Smeenî din județul Buzău; că în timpul căsătoriei contractînd un împrumut de 5000 lei, ambii soți au fost condamnați prin sentința tribunalului Covurlui ce se execută, a plăti solidaricesce această datorie creditorului N. Filipide; că după ce s'a desfăcut căsătoria dintre soții Mavrodin, Filipide vîind a executat dînsa sentința, a cerut a se pune în vînzare moșia Smeenî, proprietatea dotală a contestatoarei;

Considerînd că dacă în drept obligațiunile contractate de femeie sub regimul dotal sunt valabile și dacă de altă parte desfacerea căsătoriei face să înceteze regimul matrimonial, apoi, de aci nu rezultă că aceste obligațiuni

se pot executa asupra bunurilor dotale; inalienabilitatea prescrisă de lege trebuie din potrivă să protégă imobilul dotal chiar după desfacerea căsătorii în contra tuturor obligațiunilor contractate în timpul când ea exista, căci de s'ar admite contrariul, s'ar valida o înstreinare indirectă formal interzisă și s'ar resturna în chipul acesta întreaga economie a regimului dotal;

Considerând că în zadar intimatul, pentru a dovedi că este în drept a urmări moșia Smeeni învoacă clausa de alienabilitate, stipulată în contractul de căsătorie; căci această clausă constituind o excepțiune la principiul de alienabilitate trebuie strict interpretată, și este imposibil a se admite că facultatea ce și-a rezervat soțul de a vinde imobilul dotal cuprinde și pe aceia de a subscrie obligațiuni pur și simplu, susceptibile de a se executa asupra aceluiaș imobil;

Pentru aceste motive, admite apelul etc. (1)

(ss) D. Cuculi, G. N. Bagdan, T. T. Djuvara

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI, Secția I

Audiența de la 13 Decembrie 1902

Președenția D-lui Ath C. K I V U, Prim-Președinte

Elisa D. Filiti-Soutzo cu Compania de gaz și alții

Decisia Comercială No. 78

Dotă. — Imobil dotal. — Inalienabilitate. — În ce consistă. — Femea măritată. — Dacă se poate obliga în timpul căsătoriei, fie cu imobilul fie cu venitul său. — Desfacerea căsătoriei. — Dacă creditorii pot urmări imobilul dotal sau venitul pentru datoriile contractate în timpul căsătoriei. — Poprire. — Invalidare. — (Art. 1248 Cod civil).

Inalienabilitatea imobilului dotal, consistând în incapacitatea femeii de a se obliga atât cu imobilul, cât și cu venitul ce produce, femeia are dreptul să opună această incapacitate creditorilor săi din timpul căsătoriei cari, după desfacerea ei, urmăresc aceste venituri: căci dacă s'ar permite acestor creditori să urmărească, după desfacerea căsătoriei, fie imobilul dotal fie venitul lui, pentru datoriile contractate de femeie în timpul căsătoriei, s'ar valida o înstreinare indirectă, consimțită la o epocă când instrăinarea imobilului era formal oprită.

S'a ascultat d-l advocat C. Popovici Costi din partea apelantei Elisa D. Filiti-Soutzo și d-l D. N. Comșa din partea intimatei Compania de gaz, în combateri.

Curtea.

Având în vedere apelul făcut de Elisa D. Filiti-Soutzo în contra sentinței cu No. 1445 din anul 1902 a tribunalului Ilfov, secția comercială, prin care i s'a respins contestația ce a făcut la poprirea cerută de Compania de gaz din București, și efectuată de portărelul tribunalului Ilfov asupra recipisei Casei de depuneri cu No. 56738, aflată la grefa tribunalului Ilfov, secția de notariat;

Având în vedere că din actele prezentate de părți și din debateri rezultă că Elisa Filiti și soțul său D. Filiti fiind datori Companiei de gaz din București suma de lei 2000 cu o cambie, au fost condamnați prin sentința No. 1791/1895 să plătească această sumă în mod solidar, cu dobândă și cheltueli de judecată, și această sentință a rămas definitivă;

Că, în anul 1902, când căsătoria dintre soții Filiti era desfăcută prin moartea bărbatului, Compania de gaz, în baza acestei sentințe, a cerut în calitate de creditoare, conform art. 455 Pr. civ., să se poprească în mânele greferului tribunalului Ilfov, secția de notariat și ale Casei de depuneri și consemnațiunii, suma de 75000 lei, plus procentele care se cuvin Elisei D. Filiti din vânzarea moșiei Băjanii a debitorului său C. I. Cătuneanu până la acoperirea creanței sale de 2000 lei, cu procentele și cheltuelile prevăzute în sus zisa sentință;

Că, după ce această poprire s'a efectuat de portărelul tribunalului Ilfov D. Luca, prin procesul-verbal cu data 19 Ianuarie 1902, Elisa D. Filiti a făcut contestație prin care cere desființarea poprirei pentru motivul că banii

popriți provin din vânzarea unui imobil al său dotal; că deși astăzi căsătoria este desfăcută prin moartea soțului, totuși acești bani nu se pot urmări pentru plata datoriilor contractate de dânsa în timpul căsătoriei;

Având în vedere că din actul dotal legalizat de tribunalul Ilfov, secția III, sub No. 279, din 1866, se constată că, la căsătoria apelantei cu D. Filiti, i s'a constituit dotă: 1) a patra parte din moșia Bălțații; 2) șapte mii gal benii în numerar; și 3) două mii galbenii în diferite obiecte prețuite la această sumă; că acești bani și obiecte s'au primit de soț chiar de atunci;

Având în vedere că, în urmă, moșia Bălțații vânzându-se pentru esire din indiviziune, prețul care a rezultat pentru pătrimea dotală, în sumă de lei 111750, s'a consemnat și recipisa s'a depus la tribunalul;

Că acești bani s'au dat soțului spre a-i întrebuința, iar pentru asigurarea lov dânsul a constituit o ipotecă asupra moșii sale numită Clinceni și care s'a înscris la tribunalul Buzău, sub No. 21/76, ipotecă care în anul 1885 s'a strămutat asupra altei moșii a soțului numită Nișcovu, tot în județul Buzău, în baza autorizației dată de tribunal, prin jurnalul cu No. 1108 din anul 1885 și a ordonanței de inscripție a Președintelui tribunalului Buzău cu No. 1109/85;

Că, în urmă, în anul 1890, D. Filiti vânzând moșia Nișcovu lui C. Cârlova, cumpărătorul a consemnat suma de 111750 lei și cu petiția înreg. la No. 1106/90 a depus recipisa la tribunalul Ilfov, secția I, și a cerut să se radieze ipoteca care fusese înscrisă pentru asigurarea dotei, cerere care s'a admis de tribunal prin încheerea din 2 Iunie 1890;

Că din acești bani dotali tribunalul a autorizat pe soții Filiti, prin încheerea cu No. 3853 din 4 Iulie 1890, să dea cu împrumut lui I. G. Cantacuzino suma de 75000 lei cu obligație pentru debitor ca, la expirarea termenului, să consemneze banii și recipisa să o depue la tribunalul; și prin jurnalul cu No. 3290/900 s'a dispus ca recipisa depusă de Cârlova să se înainteze Casei de depuneri ca să libereze lui I. G. Cantacuzino 75000 lei, pe baza garanției ipotecare ce a dat, iar pentru rest s'a format o nouă recipisă;

Că, după doi ani, tribunalul, prin încheerea No. 301 din 1892, a autorizat pe soții Filiti să împrumute cu ipotecă pe Tache B. Constantinescu cu restul de lei 36858, care împreună cu cei 75000 dați lui Cantacuzino însușează tocmai 111750 lei, plus 108 lei dobânzi date de casa de depuneri, adică prețul pătrimei sale din moșia Bălțații;

Având în vedere că, în anul 1884, tribunalul Ilfov secția III, prin încheerea cu No. 5020, a autorizat pe soții Filiti ca din cei 75000 lei dați cu împrumut lui Cantacuzino să primească suma de 8000 lei pentru căutarea sănătății soției, reducându-se ast-fel capitalul împrumutat la suma de 67000 lei;

Că, la 11 Ianuarie 1896, debitorul Cantacuzino a consemnat această sumă la Casa de depuneri, iar recipisa cu No. 60140 a depus-o la tribunalul și a cerut și obținut radierea ipotecei sale;

Având în vedere că soții Filiti au cerut atunci de la tribunalul Ilfov, secția I, prin petiția înreg. la No. 2053, din 1896, să fie autorizați să dea cu împrumut lui C. I. Cătuneanu cu ipotecă asupra moșiei sale Beciu sau Băjeanii, suma de 75000 lei din banii dotali și anume: 67000 depuși de Cantacuzino, iar restul de 8000 lei să se completeze cu din banii împrumutați lui Tache B. Constantinescu, astăzi Mayer Goldstein;

Că tribunalul, prin încheerea cu No. 702, a admis această cerere și prin aceea cu No. 839/96 a dispus să se înainteze Casei de depuneri recipisa depusă de Cantacuzino, cu invitație ca să libereze banii lui Cătuneanu, reținând dintr'înșii dobânda pe un an, conform actului de împrumut;

Că, apoi, la 8 Mai 1896, Mayer Goldstein a depus la tribunal 8000 lei din suma de lei 36858 împrumutată în 1892 lui Tache B. Constantinescu, pe care tribunalul, prin încheerea cu No. 4798, i-a liberat în primirea lui Cătuneanu pentru completarea sumei împrumutate de lei 75000;

(1) Vedî în acelaș sens, decisia C. București, s-a II, No. 216 din 15 Decembrie 1893.

Având în vedere că Cătuneanu ne plătind banii la termenul convenit și moșia Băjanî scoțându-se în vânzare, prețul moșiei s'a consemnat sub recipisa cu No. 56738, din care apelanta, ca creditoare ipotecară, are să primească suma de 75000 lei plus procentele;

Având în vedere, dar, că această sumă, care se cuvine Elisei Filiti și care este urmărită de Compania de gaz din București, provine din cei 111750 lei, care reprezintă prețul părții sale dotale din imobilul ce s'a vîndul pentru esire din indiviziune;

Având în vedere că Compania de gaz prin reprezentantul său a susținut că împrumutul de 75000 lei a fost făcut din cei 9000 galbeni cari compun dota mobilă și a apelantei, și a invocat, în sprijinul acestei alegațiuni, încheerea cu No. 5020 din 1894 a tribunalului Ilfov secția III;

Având în vedere că din această încheere rezultă că Elisa Filiti a cerut să fie autorizată, ca din cei 75000 lei împrumutați inginerului Cantacuzino, să primească 8000 lei pentru căutarea sănătății sale și că tribunalul a admis această cerere;

Că, într'adevăr, într'unul din motivele sale, tribunalul are în vedere și faptul că apelantei i s'a constituit ca dotă și suma de 9000 galbeni pe lângă pătrimea din moșia Bălțații;

Având în vedere, însă, că dacă tribunalul a găsit de cuviință să motiveze ast-fel încheerea sa, de aci nu rezultă că banii împrumutați lui Cantacuzino au fost din dota mobilă; căci pentru a se constata proveniența banilor trebuie a avea în vedere încheerea care a încuviințat acest împrumut, iar nu încheerea secției III-a din 1894, prin care tribunalul nu a rezolvat de cât numai cesiunea dacă femeia avea, sau nu, trebuință de suma cerută pentru căutarea sănătății;

Având în vedere că din încheerea cu No. 3853/90, precum deja s'a arătat mai sus, se constată că banii împrumutați lui Cantacuzino sunt din prețul porțiunii cvenită Elisei Filiti din moșia Bălțații;

Că, de alt-fel, afară de acest preț, nu a fost consemnată la Casa de depuneri nici-o altă sumă din banii dotali; căci chiar din actul dotal se constată, că cei 7000 galbeni în numerar și obiectele prețuite la 2000 galbeni s'au dat chiar de atunci în primirea soțului;

Că, dar, obiecțiunea făcută de Compania de gaz este neîntemeiată și rămâne bine constatat că banii asupra cărora s'a făcut apropierea, reprezintă o parte din prețul imobilului dotal, și anume 75000 lei capital, iar restul venitul acestui capital;

Având în vedere că acum urmează a se examina dacă acest capital dotal și venitul lui, pot după desfacerea căsătoriei, să fie urmărite pentru plata datoriei contractată de Elisa Filiti către Compania de gaz în timpul căsătoriei;

Având în vedere că din art. 1218 C. civ., care oprește înstrăinarea imobilului dotal, rezultă că femeia e incapabilă de a contracta în timpul căsătoriei operațiuni, care să se poată executa asupra imobilului său dotal;

Având în vedere că, de și după desfacerea căsătoriei efectele dotalității încetează, și prin urmare, imobilul devine alienabil, cu-toate-acestea, efectele deja produse subsistă și în viitor;

Că unul din aceste efecte este că femeia, de și obligată, ea însă nu este ținută să îndeplinească îndatoririle sale cu imobilul dotal, care n'a putut servi ca gagiū creditorilor săi, ci numai cu cele-lalte bunuri mobile sau imobile, prezente sau viitoare; alt-fel s'ar valida o înstrăinare indirectă consimțită la o epocă când înstrăinarea directă a imobilului era formal oprită;

Că de aci rezultă că, la desfacerea căsătoriei, femeia are dreptul să-și primească imobilul care a fost dotal, liber de ori-ce sarcină, și prin urmare, și de obligațiunile ce dînsa a contractat în timpul căsătoriei;

Având în vedere că nici veniturile imobilului dotal nu pot fi urmărite după desfacerea căsătoriei pentru plata datoriilor anterioare contractate de femeie; căci dacă dînsa ar fi silită să-și primească imobilul fără venituri, ar fi lipsită de garanția ce legea a voit să i

dea și scopul urmărit de legiuitor prin regimul dotal ar rămâne neatins; de oare-ce, în acest cas, imobilul nu i-ar putea fi de nici-un folos;

Având în vedere că aceste venituri nu pot fi urmărite nici în parte, adică ceea-ce ar rămâne după îndeștularea trebuințelor domestice, pentru-că această distincție ar fi arbitrară și lipsită de fundament;

Că, în adevăr, o-dată ce în momentul când s'a obligat femeia a fost incapabilă să oblige imobilul său dotal, este învederat că dînsa n'a putut să afecteze nici fructele viitoare, acelea adică care aveau să se producă după desfacerea căsătoriei; căci ele fac parte din fond și influențază asupra valorii lui; acesta este atât de adevărat, în cât un imobil care n'ar mai putea produce venituri ar înceta de a mai valora ceva;

Având în vedere, dar, că inalienabilitatea imobilului dotal, consistînd în incapacitatea femeii de a se obliga atât cu imobilul cât și cu venitul ce produce, femeia are dreptul să opună această incapacitate creditorilor săi din timpul căsătoriei, cari, după desfacerea ei, urmăresc aceste venituri; prin urmare, cesiunea dacă veniturile întrec sau nu trebuințele domestice, nu are nici un interes, căci nu poate avea vr'o influență asupra capacității femeii care s'a obligat;

Având în vedere că banii popriți de Compania de gaz fiind constatat că provin din vânzarea imobilului care a fost constituit zestre apelantei, acești bani au aceeași condiție și sunt supuși la aceleași reguli ca și imobilul;

Având în vedere, dar, că conform celor mai sus arătate, nici capitalul cvenit apelantei, nici veniturile lui nu pot să fie urmărite de Compania de gaz, creditoarea sa, și prin urmare, cererea de poprire este neîntemeiată;

Pentru aceste motive, redactate de d-l consilier V. Râmnicianu, Curtea, admite apelul, etc.

(ss) At. C. Kivu, V. Râmnicianu, Alex. Doșniceanu, E. Anastasiu, I. Stambulescu.

grefier (s) N. Brătianu.

Observație.— Chestiunea judecată de Curte prin cele două decizii publicate astăzi este foarte controversată atât în doctrină cât și în jurisprudență. (Vezi elementele acestei controverse și diferitele sisteme propuse în Planiol, III, 1630). Jurisprudența decide însă aproape neștrămutat că veniturile fondului dotal rămân inalienabile și că creditorii către care femeia s'ar fi obligat în timpul căsătoriei, fie chiar cu autorizarea bărbatului, n'ar putea să le urmărească pentru nici-o parte, în urma separației patrimoniilor sau desfacerei căsătoriei. Vezi adnotația d-lui D. Alexandresco, în *Curierul Judiciar* din 1902, No. 81, p. 676 (asupra unei sentințe a Trib. Iași) și citațiile din această adnotație. (N. R.)

CURTEA DE CASAȚIE DIN FRANȚA

(Camera reclamațiilor)

Audiența de la 30 Noembrie 1899

Președenția D-lui T A N O N, Președinte

Divorț.— Insultă gravă.— Mamă.— Slugă.— Refusul de a boteza copiii.— Aprecierea suverană a judecătorilor fondului.— Art. 231 C. fr. (212 C. rom).

Refusul din partea bărbatului de a autoriza pe soție să comunice cu mama ei, precum și refuzul lui d'a congedia un servitor, sau de a boteza copiii, pot, după împrejurări, să constituie o insultă gravă de natură a permite femeii să ceară desfacerea căsătoriei.

Curtea,

Asupra mijlocului unic, tras din violarea art. 231 C.

civ.— Considerând că faptele aduse în sarcina soțului Guibert, care consistă în refuzul său de a permite soției sale să primească pe muma sa, de a congedia o slugă și de a-și boteza copiii, au fost apreciate de Curtea de apel ca constituind insulte grave pentru femeie de natură a provoca din partea ei o cerere de divorț; că judecând ast-fel, Curtea n'a făcut de cât să useze de puterea suverană ce-i aparține; că decisiunea sa fiind în destul de motivată, scapă de ori ce control; Respinge recursul, etc.

(Din Sirey, 1902. 1. 492 și Dalloz *Périod.* 1899. 1. 358).

Observație. — Bărbatul are datoria de a ocroti moralitatea soției sale. El poate, deci în acest scop, s'o împedece de a comunica cu persoanele a căror moravuri lasă de dorit. El ar putea chiar să oprească relațiile dintre femei și părinții săi, dacă aceștia ar exercita o profesiune rușinoasă, sau ar avea moravuri dubioase.

Dacă însă purtarea părinților este la adăpost de ori ce bănuială, nimic nu autorisă pe bărbat de a împedea relațiile dintre femei și părinții săi alte rude ale ei. O asemenea măsură nedreaptă și nejustificată, luată de bărbat, ar jigni neapărat pe soție în afecțiunile sale cele mai scumpe, și ar constitui o lovitură morală de natură a-i permite să ceară desfacerea căsătoriei (1).

S'a decis că opunerea obstinată a bărbatului la congediarea unei servitoare din partea femeii, care necontestat are direcțiunea gospodăriei casnice, n'ar constitui pentru această din urmă o insultă gravă (2). Contrariul ar putea însă foarte bine fi admis de justiție, dacă refuzul bărbatului ar avea de cauză relațiile ilicite ce el ar întreține cu servitoarele sale, sau dacă servitorul ori servitoarea ar nesocoti autoritatea soției și ar fi necuviincioasă față de dânsa (3). Totul atârnă deci de împrejurările cauzei. Este, în adevăr, de principiu, atât în doctrină cât și în jurisprudență că judecătorii fondului apreciază în mod suveran faptele care constituiesc excesele, cruzimile și insultele grave de natură a provoca desparțenia (4).

Se susține de asemenea, cu drept cuvânt, că refuzul unuia din soți de a celebra căsătoria religioasă, nu poate nici-o dată constitui o insultă gravă în sensul art. 312 C. civ., pentru-că insultele grave presupun călcarea unei datorii impusă soților, și nici o lege nu le impune îndeplinirea formelor bisericesti (5).

De și căsătoria este, în principiu, validă fără îndeplinirea benedecției religioase (6), totuși se

(1) C. Paris, D. P. 99. 1 p. 359.

(2) Trib. Paris, D. P. 94. 2. 260.

(3) Cpr. C. Paris, D. P. 99. 2. 358 (hotărîre care a motivat respingerea recursului prin decizia ce publicăm și adnotăm astăzi).

(4) Cas. fr. Sirey, 1902. 1. 176. Sirey, 1901. 1. 79. Fremont, *Divorce*, 80. Baudry et Chauveau, *Des personnes (Divorce)*, III 35. Vraye et Gode, *Divorce* (ed. a 2-a), I, 64. Willequet, *Idem*, p. 56, No. 6, in fine. Beudant, *Cours de dr. civil*, II, 395. Planiol, III, 518, 522, și toți autorii.

(5) Vezi Laurent, III, 196. Demante et Colmet de Santerre, I, 318 bis B. p. 495 (ed. a 2-a). T. Huc, II, 298. Beudant, op. cit., I, 207.

(6) Vezi decizia C. din București, publicată și adnotată de noi în *Curierul Judiciar* din 1900, No. 24. V. și C. N. Busdugan, *Du mariage des Roumains à l'étranger et des étrangers en Roumanie*, p. 246 urm.

admite de unii că judecătorii fondului ar putea să vadă și în acest refuz o insultă de natură a aduce desfacerea căsătoriei, dacă unul din soți avea rațiuni puternice pentru a se aștepta la îndeplinirea acestei formalități, și dacă mai cu seamă ea fusese promisă de unul din ei celui-l'alt (7).

Faptul unui din soți de a-și schimba, în cursul căsătoriei, credințele sale religioase nu poate, de asemenea, fi considerat ca o insultă gravă adusă celui-l'alt soț, pentru-că asemenea fapt nu este de cât exercițiul unui drept, libertatea de conștiință, garantată prin Constituție (8).

Venim acum la ultimul punct din decizia ce adnotăm, asupra căruia ne propunem de a ține câte-va cuvinte: refuzul unuia din soți de a boteza copiii comuni.

Unii consideră și acest refuz ca o insultă gravă de natură a provoca divorțul din partea soțului a cărui credință este nesocotită (9).

Această soluție este, după părerea noastră, cu desăvârșire inadmisibilă, pentru-că refuzul din partea bărbatului de a boteza copiii săi de a-i instrui în religiunea mamei lor, este exercițiul unui drept, pe care legea îl conferă numai lui, în virtutea puterii părintești; și femeia, în această privință, este datoră să se supună autorității bărbatului (art. 195) (10).

Aceeași soluție ar fi admisibilă chiar atunci când convenția matrimonială a soților ar cuprinde clause speciale asupra acestui punct, pentru-că tatăl nu poate să renunțe de mai'nainte la dreptul

(7) C. Bruxelles, Sirey, 90. 4. 28. Baudry et Chauveau, op. cit., III, 56. Demolombe, IV, 390. Vraye et Gode, op. cit., I, 57. Massol, *Séparation de corps*, p. 85 urm. Fremont, op. cit., 130 urm. C. Nacu, *Dreptul civil român*, I, No. 16, p. 430. Vezi asupra acestei chestiuni dezvoltările foarte interesante date de d-l I. Gr. Periețeanu, în tesa sa, susținută la facultatea din București «Excesele, cruzimile și injuriile grave în materie de divorț», p. 150 urm. Ne folosim de această ocaziune spre a semnala această lucrare foarte meritorie, care este o monografie completă asupra materiei, foarte dezvoltată și bine scrisă. Autorul este în curent cu doctrina și jurisprudența cele mai recente. El abordează chestiunile cele mai delicate și le rezolvă mai în tot-de-a-una în mod satisfăcător. Această lucrare, care se distinge de acele ce obicinuit să presintă înaintea facultăților noastre, poate fi consultată de ori-cine cu mare folos. Am citit-o cu mult interes și suntem fericit de a putea exprima în public mulțămirea noastră. Ce păcat însă ca acest tânăr, care se vede că are ștofă, și-a ales o carieră odinioară atât de mănoasă și astăzi atât de ingrată; căci o așteaptă oare? vre o comisariat de poliție, sau vre-o ajutorie la o judecătorie de ocol într'un sat oare-care, et encore!

(8) Baudry et Chauveau, op. cit., III, 56, p. 37. T. Huc, II, 298 și autorii citați de I. Gr. Periețeanu, p. 120, între care figurăm și noi.— În Codul civil sîrbesc de la 1844 și în alte legislațiuni străine, în care domnește încă elementul religios, părăsirea credinței creștine din partea unuia din soți este o cauză de divorț. V. G. Pavlović, *J. Clunet*, anul 1884, p. 19. Vraye et Gode, op. cit., II, 974, p. 521.

(9) Vezi C. Nacu, op. si loco cit. C. Paris, D. P. 99. 2. p. 359. C. Lyon, D. P. 74. 5. 445. Această din urmă decizie este însă pronunțată în împrejurări cu totul excepționale. Refuzul bărbatului era, în specie, cu totul neașteptat, și s'a produs într'un moment când emoțiunea putea să pue viața mamei în primejdie. Cpr. și C. Nîmes, *Pand. Périod.* 86. 2. 292.

(10) Vraye et Gode, op. cit., I, 58. T. Huc, II, 298. Poule, *Divorce*, p. 120. Baudry et Chauveau, op. cit., III, 56. *Pand. fr., Divorce*, 905 urm. *Répert. Sirey, eod. Vº.*, 672. Demolombe, IV, 390. Periețeanu, op. cit., p. 156.

ce legea îi conferă de a exercita puterea părintească asupra copiilor săi ⁽¹¹⁾,

Chestiunea educațiunii religioase a copiilor născuți din căsătorii mixte, adică dintre persoane de diferite religii, asupra căreia legiuitorul nostru este mut cu desăvârșire este rezolvită de mai multe legiuiri străine.

Ast-fel, în Austria, după ultima stare a legislațiunii ⁽¹²⁾, copii de sex bărbătesc urmează, în principiu, religia tatălui, iar fetele acea a mamei, dacă soții n'au convenit alt-fel prin convenția lor; la 14 ani îndepliniți, copilul este însă liber de a-și alege credința ce-i convine. Aceeași soluție se vede admisă prin Codul general prusac ⁽¹³⁾, cu această deosebire însă, că soții, nu pot, în această legislație, să deroage prin convența lor de la regula de mai sus: «*Zu Abweichungen von diesen gesetzlichen Vorschriften kann keiner der Aeltern den Anderen, auch nicht durch Verträge verpflichten*» (*Landrecht*, II, 2, § 77).

Art. 134 din legea de introducerea a noului Cod german (*Einführungsgesetz*) se referă, în privința educațiunii religioase a copiilor (*über die religiöse Erziehung der Kinder*), la diferitele legislațiuni locale ⁽¹⁴⁾.

Dar din toate legislațiunile, cea mai complectă, în această privință, este, de bună samă, cea a Ungariei.

După legea XXXII asupra religiei copiilor (*T. cz. gyermekek vallásáról*), din 9/18 Decembrie 1894 ⁽¹⁵⁾, soții pot, înainte de căsătorie, să determine prin convenția lor autentică, o dată pentru tot-d'a-una, religia în care vor fi crescuți copiii lor. În lipsa unei asemenea convențiuni, copiii urmează religia părinților, după sexul lor, dacă religia părinților este din acele legalmente recunoscute ⁽¹⁶⁾. Cât pentru copii naturali, ei urmează religia mamei, dacă această religie este din acele permise sau recunoscute. Dacă mama își schimbă religia, primind pe una din cele recunoscute, copiii cari nu au încă șapte ani îndepliniți, urmează această nouă religie (art. 5).

După Codul Cantonului Zurich din 1887, dacă tatăl și mama nu se înțeleg asupra instrucțiunii religioase a copiilor născuți din o căsătorie mixtă, voința tatălui are precădere, soții nefiind legați prin convențiile ce ei ar fi făcut în această privință înainte sau în timpul căsătoriei. Copilul parvenit la vârsta de rațiune, poate să-și aleagă religia ce-i convine (art. 657—659).

⁽¹¹⁾ T. Huc, *loco cit.*

⁽¹²⁾ *Gesetz vom 25 Mai 1868.*

⁽¹³⁾ *Allgemeines Landrecht für die Preussischen Staaten*, partea II, tit. II, § 76 urm.

⁽¹⁴⁾ Veđi asupra acestor diferite legislațiuni germane, Er. Lehr, *Dr. civ. germanique*, II, p. 346.

⁽¹⁵⁾ Veđi această lege în *Ann. de législ. étrangère*, anul 1894, p. 384 urm.

⁽¹⁶⁾ Culturile recunoscute în Ungaria sunt: acel catolic, ortodox, protestant (confesiunea de la Augsburg și cultul reformat), greco-neunit și israelit.

Aceeași soluție este, de bună samă, admisibilă și la noi, unde libertatea de conștiință este de ordine publică (art. 5 și 21 Constit.). Tatăl diriguitor firese al educațiunii copiilor săi, este singur în drept de a hotări religia în care copii urmează a fi crescuți, și ori-ce mărginire adusă acestui drept ar fi contrară principiilor ⁽¹⁷⁾.

În fine, vom adăoga că art. 91 din Codul Calimach (64 C. austriac), oprea căsătoriile așa duse mixte; între creștini și necreștini, pravoslavnici și acei de altă dogmă ⁽¹⁸⁾; iar copiii născuți din aceste împreunări neertate și nelegiuite erau depărtați de la moștenire ca niște nevrednici de ea, având, pentru iubirea de omenire, numai drept la alimente (art. 948 C. Calimach).

Copiii trebuiau să fie crescuți în dogmele credinței creștinești. Iată cum se exprimă, în această privință, art. 182 din Codul Calimach (139 C. austriac): «Părinții de obște sunt îndatoriți, a da filor lor cuviincioasă creștere, adică îngrijindu-se pentru viața și sănătatea lor, să le dea trebuincioasă hrană, deprinzându-le puterile trupesti și iscusințele sufletești spre bine, și întemeind fericirea lor cea viitoare prin învățături, *mai întâi a dogmelor credinței*, și apoi a celor-l'alte folositoare științi». Nu trebuie să ne mirăm dacă, în vechea legiuire a Moldovei, religia are rangul întâi căci aceste idei sunt potrivite cu duhul vremii și cu vechile noastre așezăminte, în care religia și biserica au avut în tot-dea-una precădere. Trebuie, însă, să observăm că copiii puteau să aibă o altă dogmă de cât cea a părinților. Aceasta rezultă din art. 1623 din acelaș Cod, care pune îndatorirea mamei de a înzestra pe fiica ei când tatăl era sărac, sau *când fiica era ortodoxă și mama de altă dogmă*.

Copilul care nu era ortodox sau care nu se împărtășia în biserica ortodoxă, putea însă fi desmoștenit de părinții săi ⁽¹⁹⁾, părinții putând și ei fi desmoșteniți, la rîndul lor, de copii pentru aceeași cauză. Iată cum vechiul nostru legiuitor înțelegea libertatea de conștiință, una din cele mai mari cuceriri a timpurilor moderne.

Alte timpuri, alte legi și alte moravuri!

D. Alexandresco

⁽¹⁷⁾ Cpr. Despagnet, *Précis de dr. international privé*, 258, p. 524 (ed. a 3-a).

⁽¹⁸⁾ S'a decis însă (afacerea Bedmar) că această împedecare nu era dirimantă, ci numai prohibitivă, ast-fel că o asemenea căsătorie o dată contractată, nu putea fi anulată. Cas. rom. și C. Iași (în majoritate), *Curierul Judiciar* din 1896, No. 28; *Dreptul* din 1896, No. 54 și din 1895, No. 60.—Contra: Concluziile D-lui procuror Ciru Oeconomu înaintea Curții de casație, *Curierul Judiciar* din 1896, No. 8.

⁽¹⁹⁾ Art. 978 C. Calimach. Veđi și capit. 36, § 10 din Codul lui Andr. Donici, unde se dice: «Părinții pot a depărta pre fili din moștenire pentru pricină cuviincioasă: adică . . . când aceștia se vor arăta nebagători de seamă pravoslavniciei credințe și vor părăsi biserica și precistania, sau când vor schimba legea, sau când vor cădea în eresuri, etc.». Veđi Nov. 115, capit. 3, § 14 și Harmanopol, V, 10, *De exhereditatis*. Această dispoziție exista și în Codul austriac (art. 768, § 1), însă ea a fost abrogată prin art. 7 al legii din 25 Maiu 1866.